

Deň Bachovej hudby na Slovensku 2010

(venované 260. výročiu úmrtia Johanna Sebastiana Bacha)

„Allein Gott in der Höhe sei Ehr“ (Bud' Bohu česť na výsosti)

Evanjelický a. v. kostol Turany, streda 28. júl 2010 o 18:00 hod.

Účinkujú:

Mgr. Martin Vargovčák - organ, Bc. Nadežda Vojtková - spev, Mgr. Michal Valčo, PhD. - duchovné slovo,
Mgr. Kristína Vargovčáková, Bc. Iveta Jesenská - sprievodné slovo

Program:

1. Privítanie

2. Johann Sebastian Bach: Prelúdium a fúga C dur BWV 553.

Dielo pochádza zo zbierky „Osem malých prelúdií a fúg“, ktoré Bach skomponoval počas pobytu vo Weimare. Názov prelúdium pochádza z obdobia baroka a bolo používané ako úvodný slávnostný vstup do Bohoslužby. Vo fúge autor predvádza tému, ktorú niekoľkokrát opakuje v rôznych tóninách.

3. Sprievodné slovo: Johann Sebastian Bach (1685 -1750) - životopis.

4. J. S. Bach: Chorálové predohry-prelúdiá na cirkevné piesne:

a./ Liebster Jesu, wir sind hier BWV 731: Známy chorál *Liebster Jesu, wir sind hier* (Prišli sme ó Ježiši, ES 219) spracoval Bach niekoľkokrát. V tejto verzii použil spôsob kolorovania sopránového hlasu. Charakterom pripomína skladby z Organovej knižky, nepatrí však do tejto zbierky.

b./ Nun freut euch, lieben Christen g'mein (Es ist gewisslich an der Zeit) BWV 755:

Ide o samostatne spracovaný pôvodný Lutherov chorál. Téma chorálu je doprevádzaná osminovými a šestnástinovými behmi v manuáli.

c./ Ich ruf zu dir, Herr Jesu Christ BWV 639: Prelúdium cirkevnej piesne (Volám k Tebe, Pane Kriste, ES 479) patrí do známej Organovej knižky *Orgelbüchlein* BWV 599-644, ktorá obsahuje viacero spracovaní luteránskych cirkevných piesní pre celý cirkevný rok. Bach myslel pri jej písaní na praktické použitie pre začínajúcich organistov, čo sa prejavilo tak v rozsahu jednotlivých predohier, ako aj v ich tvare. Na titulnú stranu knižky autor napísal: „Organová knižka, v ktorej sa dáva nastávajúcemu organistovi návod, ako má rozličným spôsobom zahrať chorál a pritom sa pri štúdiu venovať najmä pedálu, lebo v choráloch tejto knižky sa pedál podáva celkom povinne. Najvyššiemu jedinému Bohu na česť a slávu, potomstvu, aby si z nej osvojilo hudbu pravú.“

d./ Wer nur den lieben Gott lässt walten BWV 642 (Kto len na Boha sa spolieha, ES 521): Aj toto prelúdium na známu cirkevnú pieseň pochádza z menovanej knižky. Zaujme najmä rytmickým motívom, tzv. „figúrou radosti“, ktorú skladateľ aplikuje vo vnútorných hlasoch a je vyjadrením v piesni popisovanej „dôvery“ k Bohu.

5. Sprievodné slovo: Bachova smrť

6. J. S. Bach: Chorálové predohry-prelúdiá na cirkevné piesne:

a./ Erbarm dich mein, o Herre Gott BWV 721 (Zmiluj sa): Dojemná a tichá predohra k cirkevnej piesni, vyjadrujúca hlbokú prosbu kajúceho človeka o odpustenie hriechov. Melódia piesne je doprevádzaná pravidelným plynutím osminových nôt v manuáli aj pedáli.

b./ Alle Menschen müssen sterben BWV 643 (Všetci ľudia umrieť musia, ES 673) Skladba patrí do zbierky *Organová knižka*. Napriek téme smrti, pôsobí mimoriadne slávnostne a pokojne, zvlášť skupiny osminových a šestnástinových nôt na pedáli, ktoré doprevádzajú hlavnú chorálovú melódiu.

7. Sprievodné slovo: Chorál *Allein Gott in der Höhe sei Ehr* (Bud' Bohu česť na výsosti, ES 337).

8. J. S. Bach: Chorálové prelúdiá piesne *Allein Gott in der Höhe sei Ehr*:

a./ BWV 260: Ide o štvrohlasnú úpravu piesne. Text v nem. a slov. jazyku.

b./ BWV 716 Fúga super: Ide o trojhlasnú fúgu s dvoma témami. Prvá téma je odvodená z prvého verša a je prezentovaná v sopránovom hlase, potom zaznieva v pedáli. Neskôr prichádza druhá téma, odvodená z druhého verša chorálu, ktorá na záver zaznie veľmi jasne a presvedčivo v

pedáli. Prvá téma sa potom opakuje vo všetkých hlasoch. Skladba i napriek svojej krátkosti vyznieva majestátne a pôsobí povznášajúco.

9. Duchovné slovo

10. J. S. Bach: Chorálové prelúdiá piesne *Alleinn Gott in der Höh sei Ehr*:

a./ BWV 711: Táto dvojhlasná kompozícia, tzv. *Bicinium* prináša chorálovú melódiu vo vrchnom hlase, skladateľ využíva rozložené akordy a veľké intervalové skoky a hlavne rytmický model, ktorý umiestňuje na začiatku a opakuje po každej prezentácii jednotlivých veršov chorálovej melódie.

b./ BWV 717: Ide o dvojhlasnú fúgu, ktorej téma je parafrázou prvého verša melódie piesne. Melódia plynie vyrovnane, evokujúc miestami až tanečné asociácie. Na ich pozadí skladateľ veľmi zrozumiteľne a pritom umiernené exponuje postupne jednotlivé verše chorálu v sopráne. Autor vytvára v diele pôsobivú atmosféru, ktorá je splynutím pokoja, očakávania, radosti i nadšenia, a tým plne korešponduje s textom cirkevnej piesne.

c./ BWV 715: V tejto úprave chorálu Bach využíva rozsiahle, celoplošné chromaticizmy a akordy, ktoré vedome porušujú platné zákonitosti harmónie. Jednotlivé verše chorálu oddeľuje medzihrami v podobe figurácií, ktoré využívajú 32-tinové stupnicové behy. Táto technika udržuje napätie až do zaznenia posledného tónu.

11. J. S. Bach: Prelúdium a fúga B dur BWV 560: Posledná skladba z ôsmich malých prelúdií a fúg. Pôsobí majestátne, slávnostne a veľkolepo.